

**Рівненський державний
гуманітарний університет**

**Актуальні питання
психологічної науки**

**Альманах студентського наукового
товариства**

Випуск 17

Рівне - 2023

ББК 88

А 43

УДК 159.9

Актуальні питання психологічної науки: Альманах студентського наукового товариства. Вип. 17. Рівне: РДГУ, 2023. 106 с.

Головний редактор:

Ямницький В.М. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ.

Редакційна колегія:

Воробйов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Главінська О.Д. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Павелків В.Р. – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету РДГУ;

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, академік АВШ, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, директор Інституту психології та педагогіки РДГУ, перший проректор РДГУ;

Романюк В.Л. – кандидат біологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Ставицька О.Г. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ.

Друкується за рішенням вченої ради РДГУ (протокол № 6 від 22 червня 2023 р.)

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

повноважень та розуміти, що вони не є судьям життя, вчинків і поглядів іншого.

Вимушено переселені особи є новою групою, з якою працюють соціально-психологічні служби, фахівці та волонтери. Пережитий травматичний досвід, факт переміщення для таких людей є кризовою життєвою ситуацією, яку посилює стресовий стан. Для розуміння їх специфічних станів та потреб, планування і надання адресної допомоги спеціалісту важливо пройти навчання з організації допомоги внутрішньо переміщеним особам. Можливо, звернутися до міжнародного досвіду країн, які стикалися з подібними ситуаціями, та взаємодіяти і обмінюватися досвідом з фахівцями з різних галузей (психології, педагогіки, медицини, соціальної роботи). Також варто потурбуватися про отримання регулярної (бажано не рідше одного разу на місяць) професійної супервізії – консультування в процесі роботи з більш досвідченими фахівцями.

Список використаних джерел

1. Коротюк З. М., Демидась С. Р. Методичні рекомендації щодо організації та надання психологічної допомоги дітям та сім'ям вимушених переселенців. Тернопіль. 2018. 19 с.
2. Мельник Л. А. Психосоціальна допомога внутрішньо переміщеним дітям, їхнім батькам та сім'ям з дітьми зі Сходу України. К. ТОВ «Видавничий дім «Калита». 2015. 72 с.

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ДИТИНИ ДО ШКІЛЬНОГО НАВЧАННЯ.

Бабак Костянтин, кандидат психологічних наук, доцент, РДГУ

Мета публікації полягає в теоретичному узагальненні наукових досліджень та емпіричній перевірці впливу типу прив'язаності дитини на рівень її адаптації в шкільному середовищі.

У сучасній психологічній науці прив'язаність є основним поняттям, яке описує ставлення дитини до близького дорослого, яким в ранньому онтогенезі є мати. Феномен прив'язаності дитини до матері (Боулбі, 2003) знаходиться в центрі уваги дослідників, як чинник якості людських взаємовідносин. Прив'язаність має велике значення для формування ефективної материнської поведінки, пристосування дитини до навколишнього світу, її гармонійного розвитку. При цьому, прив'язаність між немовлям та доглядаючим дорослим не є вродженою, а має сформуватися впродовж першого року життя дитини і визначається позицією

матері, її здатністю до співпереживання та емоційної підтримки. Відповідно, цей час є визначальним і детермінуючим у формуванні прив'язаності різної якості (Ainsworth, 1983), яка в подальшому зумовлює розвиток пізнавальних, комунікативних, емоційних можливостей дитини, які безпосередньо впливатимуть на особливості її соціальної адаптації. Окрім умов соціального середовища науковці пропонують звернути увагу на особистісні характеристики дитини, які зумовлені позицією мами, її готовністю до прийняття, емоційної підтримки, турботи та уваги (Belsky, 1999). Серед основних чинників цього процесу вчені виділяють якість прив'язаності дитини до мами, стиль дитячо-батьківських взаємовідносин. Емоційна прив'язаність, таким чином, необхідна для повноцінного психічного розвитку дитини, слугує відчуттям безпеки, сприяє власному розвитку, успіху та соціалізації (Боулбі, 2003).

Методи емпіричного вивчення впливу типу прив'язаності молодшого школяра до матері на рівень його адаптації в шкільному середовищі включали бесіду з вчителем, спрямовану на виявлення особливостей адаптації дітей до шкільного закладу, та опитувальники Темпл Р., Дорки М., Амен В. та опитувальник на оцінку типу прив'язаності до матері в молодшому шкільному віці (Пузирьова, 2007). В дослідженні взяли участь учні перших класів в чисельності 57 осіб. Вік досліджуваних – 6 – 7 років. Дослідження тривало впродовж вересня. Таким чином, аналізуючи отримані результати дослідження рівня вираженості шкільної тривожності можна констатувати, що більшість дітей (n=27) характеризується середнім рівнем тривожності, а низька тривожність виявлена у 14 дітей. Резюмуючи отримані результати тестування, слід зауважити, що незадовільний характер емоційних переживань дітей пов'язаний, перш за все, із переживаннями, які виникають у батьківській взаємодії, а далі проєктуються на інші форми взаємин дитини в соціальному просторі. Наступним в дослідженні був використаний опитувальник на оцінку типу прив'язаності до матері в молодшому шкільному віці (Пупирьова, 2007). За допомогою опитувальника нам вдалося виявити домінуючий тип прив'язаності: надійний, унікаючий та амбівалентно-тривожний. Результати дослідження засвідчують наступний рівень їх поширеності: амбівалентно-тривожний - 56 %, надійний – 37,5% та унікаючий – 7%. Згідно концепції Дж. Боулбі найоптимальнішим типом є надійний, який сприяє гармонійному розвитку дитини. Мама таких дітей здатні сприймати стан дитини та розуміти причини його виникнення, відчувати позитивні емоції під час взаємодії з дитиною, проявляти емпатію, прагнуть до тілесного контакту, проявляють емоційну підтримку та позитивно оцінюють себе в якості батьків. Діти з цим типом прив'язаності відносно легко входять в контакт з однолітками та спокійно пізнають

довкілля. Вони прагнуть поділитися з оточуючими своїми враженнями, таємницями, враженнями, готові прийняти допомогу інших. Порівняння результатів по кожній дитині за двома методиками дала можливість відслідкувати, що для більшості дітей з тривожно- амбівалентним типом прив'язаності характерний середній (n= 17) та високий (n= 14) рівень тривожності. Для дітей унікаючого типу прив'язаності був характерний середній тривожності(n=3) та високий (n=2) рівні, для дітей надійного типу – низький (n=14) та середній (n=7) рівень Відтак, результати опитувальників дали можливість засвідчити зв'язки між рівнями тривожності дітей в процесі адаптації до школи та типами їхньої прив'язаності. Підводячи підсумки здійсненого дослідження, зазначимо, що початок навчання дитини у школі може бути для неї кризовим та потребує своєї уваги з боку дорослих.

Отже, результати проведеного дослідження довели, що серед чинників соціальної адаптації дитини можна виділити її тип прив'язаності та характер емоційної взаємодії з матір'ю. Було встановлено, що діти з надійним типом прив'язаності мають низький рівень тривожності в новому соціальному середовищі та легше адаптовуються до нього, тоді як діти з ненадійними типами були більш емоційно вразливими та тривожними.

Список використаних джерел

1. Боулби, Дж. (2003). Привязанность. Москва: Гардарики.
2. Belsky, J. (1999), Modern evolutionary theory and patterns of attachment. In J. Cassidy & P. R.

СУТНІСТЬ АВТЕНТИЧНОСТІ У ПСИХОЛОГІЧНОМУ ПРОСТОРИ

Демчук Олена, кандидат психологічних наук, професор, РДГУ

Автентичність – це що? Ми досить часто стикаємося з цим поняттям і у повсякденному житті, і при зануренні у специфічні області. Цікаво, що значення слова «автентичність» може бути кардинально різним у залежності від контексту, в якому воно використовується. Термін походить від грецького слова «аутентікус», що буквально означає «справжність». Однак звучний термін був запозичений представниками відразу кількох наукових напрямків, що спричинило за собою розгалуження дефініцій одного і того ж поняття.

Мета полягає у висвітленні тезаурусу поняття автентичність у психологічному просторі.

Зміст

Вступ	3
Артемова О. Індивідуальна та групова робота з дітьми-переселенцями.....	4
Артемова О. Компетенції фахівців для надання допомоги вимушено переселеним особам, сім'ям з дітьми.....	9
Бабак К. Особливості соціальної адаптації дитини до шкільного навчання..	11
Демчук О. Сутність автентичності у психологічному просторі	13
Павелків В. Вплив соціальних мереж на формування нових молодіжних субкультур	15
Павелків В., Оборська А. Використання методів арт терапії у процесі реабілітації девіантної поведінки поранених військовослужбовців	18
Павелків В., Приступлюк С. Психокорекція агресивної поведінки підлітків засобами арт-терапії.....	20
Романюк В. Психічна травма особистості: психофізіологічні та клінічні аспекти	22
Рудюк О. Особливості професійної підготовки майбутніх психологів	25
Басалига Т. Метод десенсибілізації (EMDR) як засіб подолання посттравматичного стресового розладу (ПТСР) у учасників збройних конфліктів	27
Борак О. Життєстійкість у системі професійно важливих якостей майбутніх психологів.....	30
Войціховська Я. Психологічні аспекти професійного становлення майбутнього фахівця.....	32
Гаврилюк О. Клієнт-центрована психотерапія К. Роджерса у роботі з людьми з відхиленням у психічному розвитку	34
Гаврилюк О. Особливості самоставлення як чинник ефективності комунікації у юнацькому віці	37
Ганцева М. Психологічні прояви тривожності у студентської молоді під час воєнних дій.....	39
Горбатюк О. Особливості профілактики девіантної поведінки у підлітковому віці	41
Гуцало А. Психологічна допомога вимушено переселеним особам, сім'ям з дітьми.....	43
Даєр І. Психологічні основи розвитку резильєнтності молоді в умовах закладу вищої освіти.....	45
Дивульська К. Особливості роботи психолога у школі в умовах воєнного стану	47
Єфімова М. Психологічна допомога постраждалим дітям внаслідок військового конфлікту в Україні	50
Загородський Д. Психологічні чинники прояву любові у подружніх парах ..	53

Зінчук І. Особливості роботи психолога з дітьми з особливими потребами старшого дошкільного віку.....	55
Ковалець А. Дослідження психосоціальної стійкості до стресу у здобувачів вищої освіти.....	57
Конончук А. Сім'я як чинник становлення самооцінки особистості.....	60
Котляр О. Аналіз самотності як соціально-психологічного явища	62
Котляр О. Психологічні особливості переживання самотності в юнацькому віці	64
Лашта А. Асертивна поведінка як адаптивна копінг-стратегія в юнацькому віці	68
Лісняк Б. Вплив засобів масової комунікації на рівень тривожності в умовах воєнного часу	69
Максимюк В. Соціально-психологічні чинники життестійкості онкологічно хворих осіб.....	72
Михайлова А. Психологічний супровід обдарованих дітей в закладах освіти.....	74
Мартюченко К. Фасилітація як феномен у вітчизняній психологічній науці	77
Мовчко О. Копінг-стратегії як інструмент подолання наслідків стресу	80
Панова О. Проблеми психологічного вивчення вітчизняної сфери трудової зайнятості.....	81
Парфенчук О. Соціально-психологічна профілактика конфліктної взаємодії старших підлітків	84
Парчук Т. Психологічна готовність молоді до сімейного життя	86
Семенюк В. Психологічний супровід дітей раннього віку із загальною затримкою мовленнєвого розвитку	88
Ткач У.-М. Соціально-психологічні особливості особистості підлітків з девіантною поведінкою	90
Ткачук О. Психолого-педагогічна технологія як ефективний метод зниження підвищеної сугестивності у підлітковому віці	92
Томко М. Діагностика та корекція емоційних порушень у дітей старшого шкільного віку.....	94
Циценя Д. Методи діагностики соціального інтелекту майбутніх психологів	96
Шевчук А. Подолання підвищеної тривожності підлітків методами когнітивно-поведінкової терапії.....	98
Шепель Т. Залежність ступеню емоційного вигорання лікарів від особистісних змінних (на прикладі локусу контролю та професійної мотивації).....	102
Зміст	105

Електронне видання

Актуальні питання психологічної науки.
Альманах студентського наукового товариства

Випуск 17

Наукове редагування – доц. Романюк В.Л.
Відповідальний за випуск – проф. Воробйов А.М.

Формат 60x80/16. Гарнітура Times New Roman
Умовн. друк арк. 5,4.